

Apolitické proudy v islámu a salafistické hnutí

Marek Čejka

**Jak sami chápete pojem
„fundamentalismus“?**

Fundamentalismus

- Fundamentalismus jako antiteze modernismu
- Lpění na základních principech („fundamentech“) náboženství
- Spjatý s více či méně doslovnou interpretací náboženských textů, náboženskou netolerancí (často silněji vnitřní než vnější) a představě o vlastní autenticitě a „držení pravdy“
- Přítomný ve všech velkých náboženstvích

Termín je původně spojený s protestantismem

V USA vyšla v letech 1909–15 série dvanácti svazků nazvaná *The Fundamentals*, která obsahovala stati napsané různými protestantskými teology stavějícím se proti jakémukoliv kompromisu s moderním životním stylem

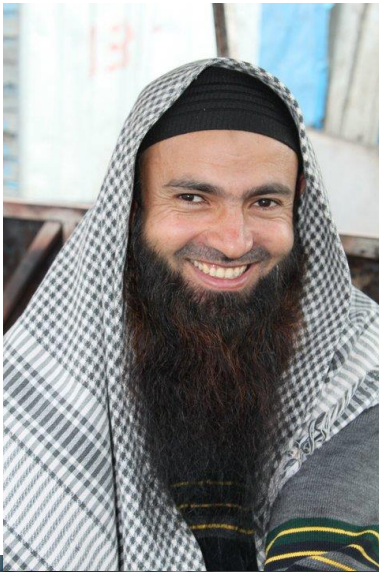
„Five fundamentals“

- neomylnost Bible
- panenské narození Krista
- Kristova smrt jako vykoupení z hříchu
- tělesné Kristovo vzkříšení a jeho druhý příchod na konci světa
- historická realita Kristových zázraků

Odmítnutí politiky jako reakce na modernitu

- Fundamentalistické proudy jsou v abrahámských náboženstvích mohou být spojeny s a-političností nebo anti-političností.
- Vymezují se proti **dědictví osvícenství v podobě sekularismu, moderní masové politiky a moderních ideologií** tak jak přichází ze Západu
- Považují je za korumpující a ohrožující fenomény, před kterými je třeba se mít na pozoru
- V moderní době, kdy je zjevné, že náboženství není plně očištěno, je zjevné, že politika vede často ke korupci a nespravedlnosti. Společnost za této situace nemohla pochopit principy autentického Božího zákona.
- Spravedlivá politika tedy souvisí až s obdobím po jeho nastolení.
 - Moderní politiku mohou fundamentalisté **zcela odmítat** (část salafistů)
 - Moderní politika může být **pragmaticky využívána** a ovlivňovaná ve prospěch teokratizace státu a společnosti (výrazná část izraelských charedim)

Salafisté

YOUR GUIDE TO
The Umma's
BEARDS

AZHARI

IKHWANI

GENERALIST

Khimar & Chador

Al-Amira & Shayla

Niqab & Burqa

Hijab

MALIKI

NEO-TRADITIONALIST

NAQSHABANDI
HAQQANI

BRELVI

SALAFI

VERY
SALAFI

SALAFISMUS (SALAFÍJA)

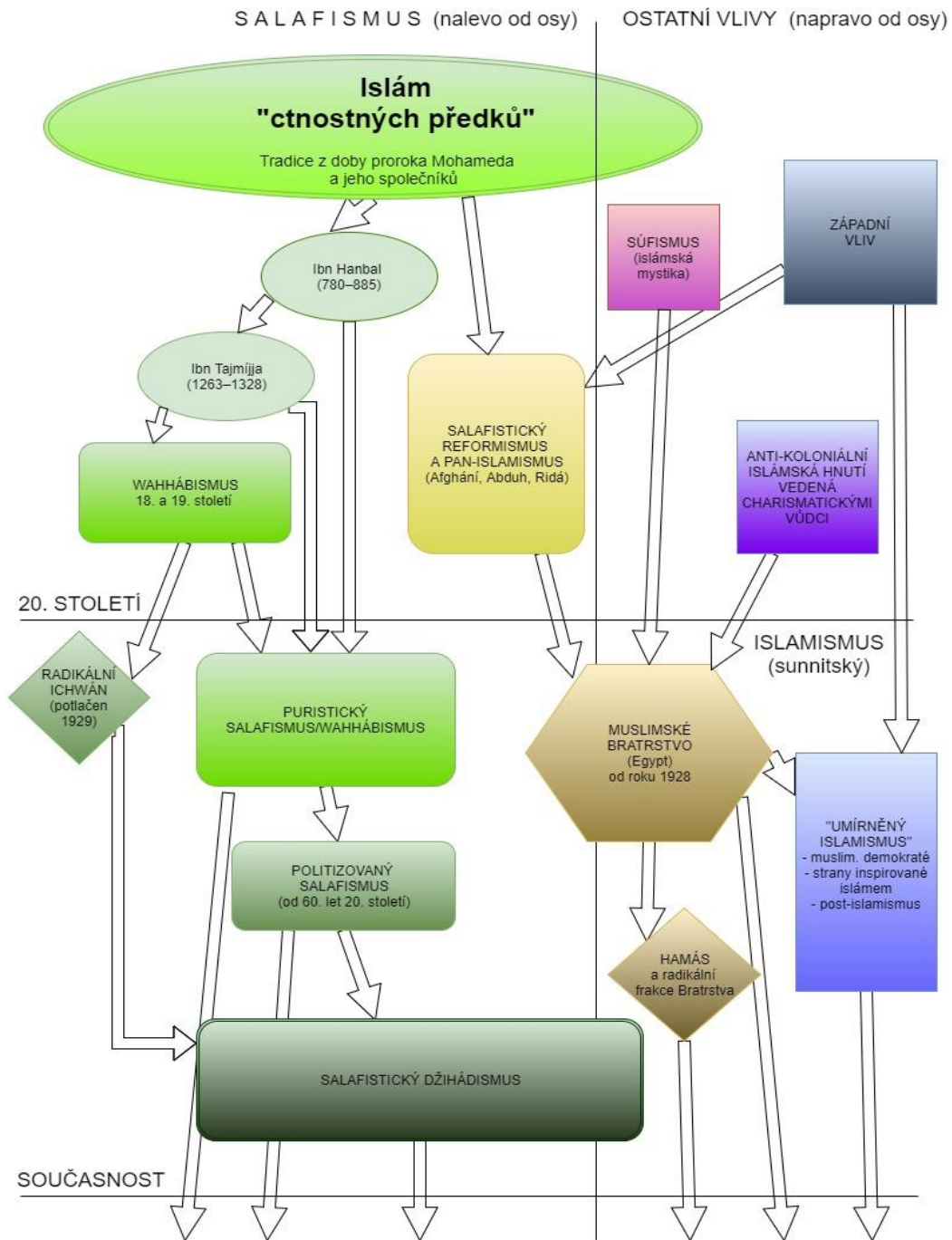
- Široký myšlenkový proud v rámci **sunnitského islámu (nikoliv v šíitském!)**, který odkazuje na „odkaz předků prvních generací islámu“
- **Různé verze** salafismu se odlišují v rámci muslimského světa:
 - Většina salafistů nemá zájem o politiku (kvietismus). *Muhammad Al-Albání (1914–1999)*, *Abd al-Azíz ibn Baz (1910–1999)* *Muhammad ibn al-Utajmín (1925–2001)*.
 - Menší část se politicky angažuje (Egypt). *Safar al-Hawálí (1950)*, *Salman al-Auda (1956)*
 - Malá část „salafističtí džihádisté“. *Usáma bin Ládín (1957-2011)*.
- Salafismus často nepřesně interpretován jako synonymum wahhábismu. K většímu propojení s wahhábismem došlo až mnohem později při emigraci egyptských salafistů do Saúdské Arábie za Násira (60. léta XX. stol.)
- Egyptská modernistická salafíja: Zrodila se hlavně v 19. stol. a snaží se upozornit na „úpadkové - neislámské“ tendence v rámci islámu a návrat k islámským kořenům.
- Významní myslitelé: *Muhammad Abdu (1849–1905)* *Rašíd Ridá (1865–1935)* *Al-Afghání (1838–1897)*

Lokální kořeny salafismu

Sala fism: Local Roots

Geneze salafismu

Zdroj: autor

Tři typy salafismu (podle Q. Wiktorowicze):

- **Puristé/Kvietisté** - Většina salafistů nemá zájem o moderní politiku. *Muhammad Al-Albání (1914–1999), Abd al-Azíz ibn Baz (1910–1999) Muhammad ibn al-Utajmín (1925–2001).*
- **Politici** – Menší část se politicky angažuje (např. v Egyptě – podpora režimu jako protiváha Muslimského bratrstva). *Safar al-Hawáli (1950), Salman al-Auda (1956)*
- Malá část jsou „salafističtí džihádisté“. *Abdulláh Azzám (1941–1989), Usáma bin Ládín (1957–2011)*

Puristický/kvietistický salafismus

- Nejrozšířenějším současným směrem salafismu, který má zároveň i nejhlubší kořeny.
- Pojem **kvietismus** v souvislosti s islámem je často vysvětlován jako v podstatě apolitický či přímo anti-politický protiklad k islamismu. Anti-političtí nemusí být jen salafisté, ale i příslušníci dalších proudů islámu, například některých sufíjských řádů, atd.
- Jeho stoupence lze označit za náboženské fundamentalisty s izolacionistickými tendencemi, kteří jsou ale obvykle ve vztahu k okolí, včetně státu, pragmaticky loajální.
- Úsilí o čistotu islámu pro ně představuje nejzásadnější hodnotu a vše ostatní je více či méně podružné.

- Politický aktivismus není dle puristů dobrý dokonce ani v časech útlaku, neboť může vládce motivovat k represím. Naopak pokojná a nepolitická propagace islámu (*da'wa*) je vhodným způsobem aktivismu.

Proti samotnému soudobému pojetí politiky a politických aktivit se vymezují z více důvodů:

- **Zákonem nejvyšší právní síly je Korán** a demokracie a parlamenty se mohou s Koránem snadno dostat do rozporu. Uzurpují si totiž zákonodárné právo, které náleží jedině Bohu.
- Puristické salafisty **irituje i stranická politika**, protože ta rozděluje muslimy do frakcí, což je opět v rozporu s Koránem.

- Západní vlivy a hodnoty puristé velmi razantně zavrhnou jako korumpující, a to stejné platí i pro různé západní myšlenkové koncepty (odmítají například i pojmy jako „fundamentalismus“, „extrémismus“, ale třeba i „mezináboženský dialog“).
- Nedistancují se však jen od západního vlivu, ale izolují se často i od liberálnějších muslimských směrů a mají tendence vytvářet **salafistická ghetta – nemají tedy zájem ani o dialog vnitronáboženský.**
- Byť s dalšími pojetími salafismu – politickým a džihádistickým – sdílejí snahu o očistu islámu, jejich strategii postavenou na politických aktivitách, či dokonce násilí, považují za nebezpečné inovace, které nemají precedens v činech proroka Mohameda ani jeho společníků.
- K politickým či džihádistickým salafistům však mohou někdy cítit určitou shovívavost, jako k těm, kteří byli motivováni dobrými cíli, avšak chtěli jich dosáhnout nesprávnou cestou

Osobnosti kvietistického salafismu

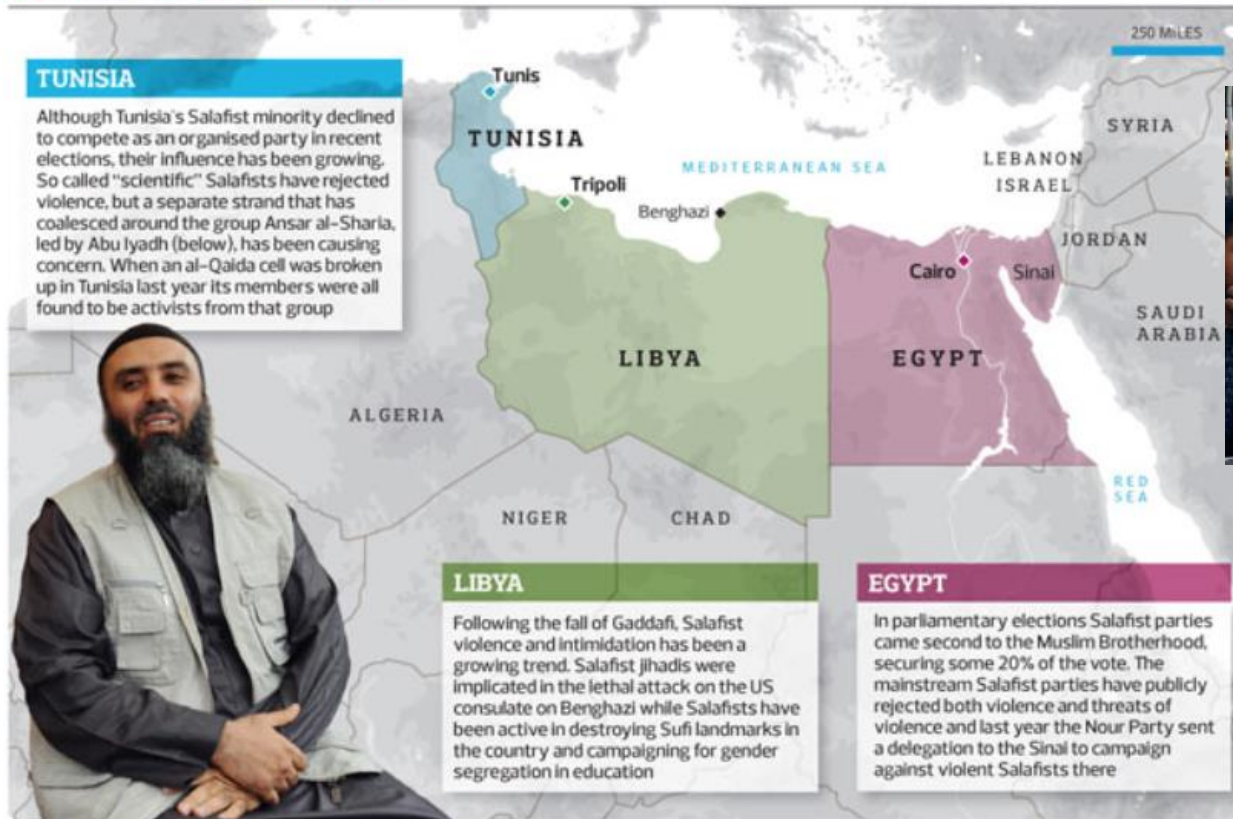
- **Muhammad Násiruddín al-Albání**
(1914–1999)
- **Abd al-Azíz ibn Baz**
(1910–1999)
- **Muhammad ibn al-Utajmín**
(1925–2001)

Politizace salafismu během arabského jara

- Sekulární arabské režimy využívají napětí mezi islamisty a salafisty

RISE OF THE SALAFISTS

TUNISIA

Although Tunisia's Salafist minority declined to compete as an organised party in recent elections, their influence has been growing. So called "scientific" Salafists have rejected violence, but a separate strand that has coalesced around the group Ansar al-Sharia, led by Abu Iyadh (below), has been causing concern. When an al-Qaida cell was broken up in Tunisia last year its members were all found to be activists from that group

LIBYA

Following the fall of Gaddafi, Salafist violence and intimidation has been a growing trend. Salafist jihadis were implicated in the lethal attack on the US consulate on Benghazi while Salafists have been active in destroying Sufi landmarks in the country and campaigning for gender segregation in education

EGYPT

In parliamentary elections Salafist parties came second to the Muslim Brotherhood, securing some 20% of the vote. The mainstream Salafist parties have publicly rejected both violence and threats of violence and last year the Nour Party sent a delegation to the Sinai to campaign against violent Salafists there

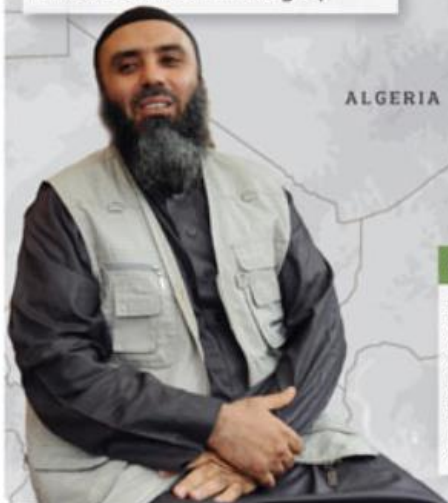
250 MILES

TUNISIA LIBYA EGYPT

Tripoli Benghazi Cairo Sinal

MEDITERRANEAN SEA RED SEA

ALGERIA NIGER CHAD SYRIA JORDAN SAUDI ARABIA

Salafisté v egyptském parlamentu

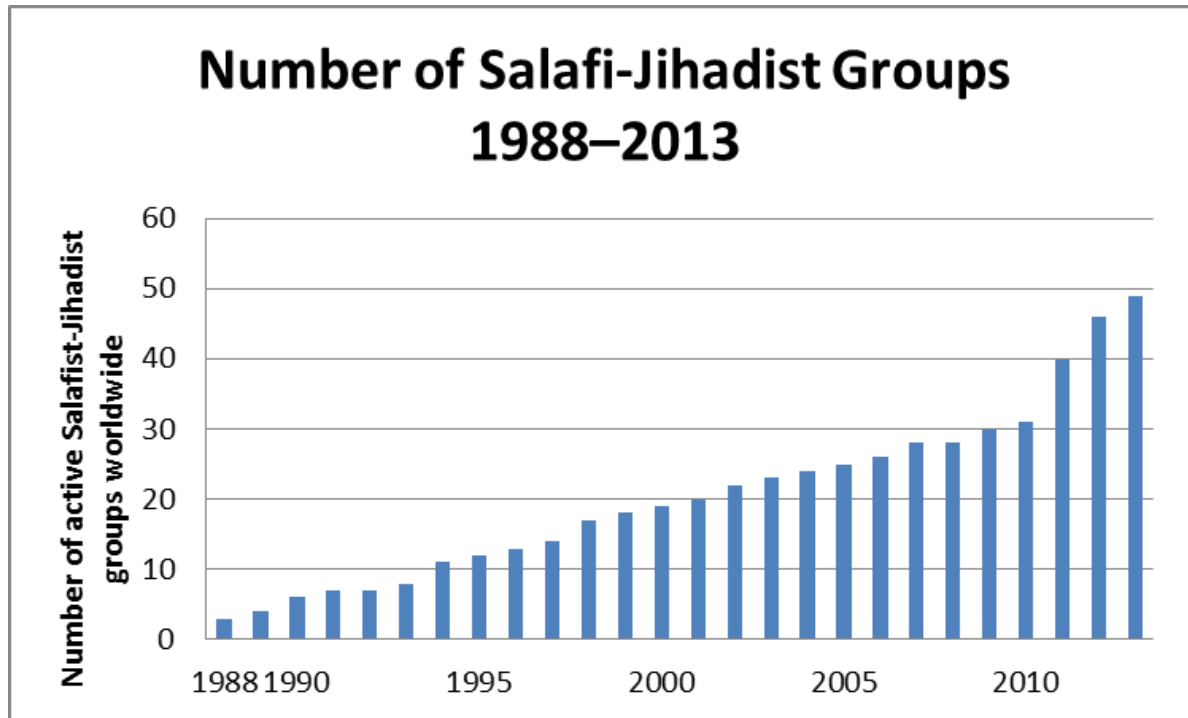
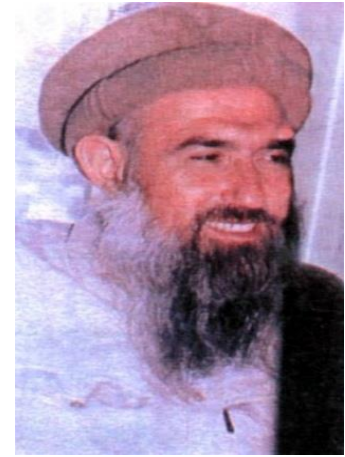

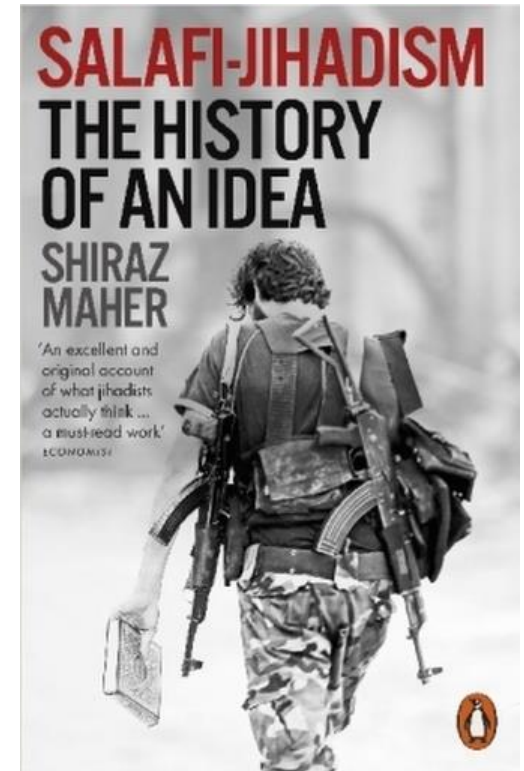
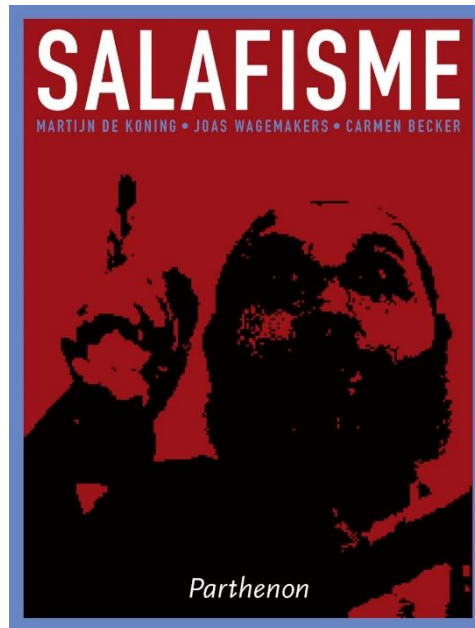
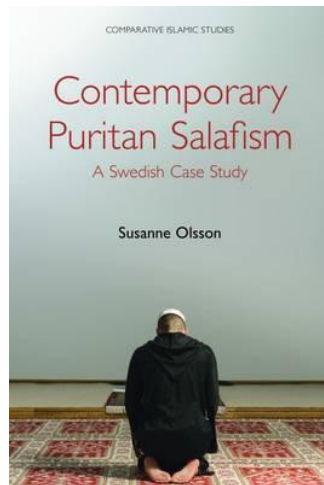
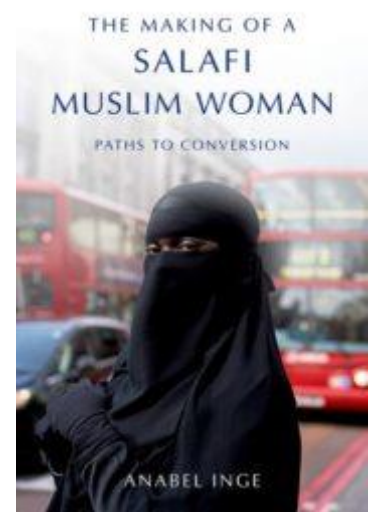
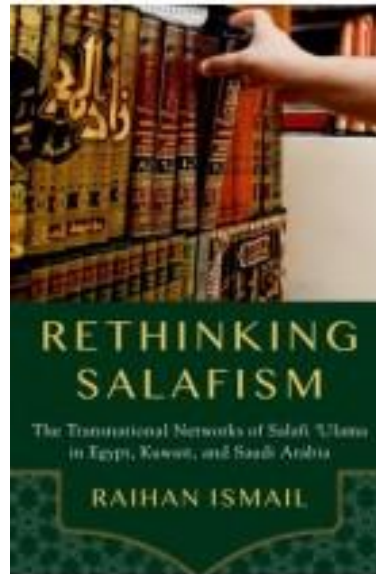
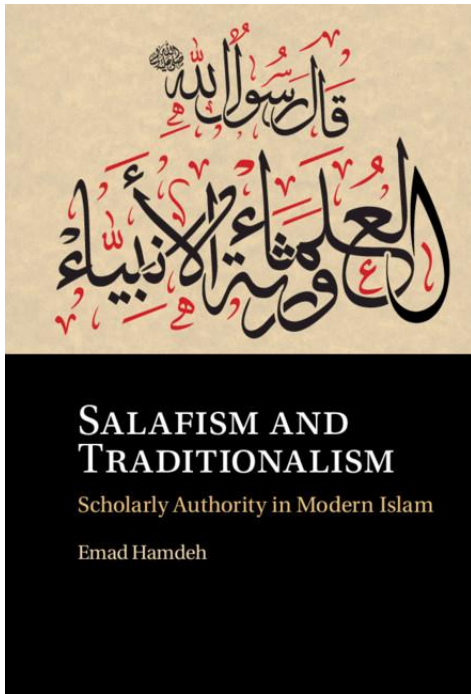
PRESENCE OF SALAFISM IN THE MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA

Salafistický džihádismus

- S pojmem přišel Gilles Kepel
- Relativně nový trend
- Azzám, Zawáhirí, Bin Ládin, Makdísí

Děkuji za pozornost!

Pro další informace sledujte:

<http://blizky-vychod.blogspot.com>

Publikace:

- *Judaismus a politika v Izraeli* (2002, 2009)
- *Izrael a Palestina* (2005-2022)
- *Encyklopedie blízkov. terorismu* (2007)
- *Rabíni naší doby* (2010, spoluaut.)
- *Rabbis of our Time* (2015, Routledge)
- *Dějiny moderního Izraele* (2011)
- *Lidé svatých zemí* (2012)
- *Korán, meč a volební urna* (2020)

